

МОГУТНЯ ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Серед видатних людей нашого століття важко знайти особу, яка б ще при житті досягла такої величі і любові народу, як митрополит Галицький **Андрей граф Шептицький (1865—1944)**. Але, погодьтеся, що також не легко знайти діяча, на якого висипали б стільки бруду, як на нього. Проголошення незалежності України, до чого так прагнув митрополит Андрей, дозволило нам зовсім іншими очима подивитися на цю неординарну і дійсно могутню постать нашої історії.

Митрополит Андрей Шептицький

© Микола Ветеш, 1995

Народився майбутній митрополит 29 липня 1865 року в сім'ї графа Івана і Софії Шептицьких. Після «домашньої школи», він закінчує спочатку так звану нижчу, а потім і вищу гімназію, отримавши при цьому 11 червня 1883 року атестат зрілості, який свідчив про його відмінні знання предметів. Близько року Шептицький прослужив у австрійській армії, але 22 червня 1884 року залишив військову службу, бо переконався, що не вона є його призначенням. 1883—1887 роки пішли на навчання в Краківському і Вроцлавському університетах. 10 травня 1888 року йому присвоєно звання доктора права.

У 1896 році Шептицького призначають ігуменом монастиря святого Онуфрія у Львові. Фактично, починаючи з цього року, Андрей не обмежується тільки монастирською діяльністю, а йде «в народ», що з часом принесло йому велику славу і авторитет.

17 червня 1899 року Андрей Шептицький призначається Станіславським єпископом. Врахуймо, що це сталося тоді, коли Андрею йшов 34 рік. Однак і на цій посаді він пробув недовго, бо вже 21 жовтня 1900 року Папа Лев XIII іменував Андрея Шептицького Львівським архієпископом і Галицьким митрополитом.

Дуже багато зробив митрополит Андрей за період своєї діяльності. Він дбав про те, щоб виховувати інтелегентних і освічених священиків. Саме для цього він висилає на навчання в різні країни світу обдарованих юнаків. Усього він дав дорогу в життя близько 200 релігійним діячам. У своїх промовах митрополит звертав велику увагу на виховання населення в душі християнській.

янської моралі. Часто свої ідеї викладав у письмових зверненнях до народу. Був він також автором кількох десятків популярних книг. А все те, що зробив Андрей як жертводавець, меценат та ініціатор добродійних акцій, навіть важко перерахувати. У роки фашистської окупації Галичини Шептицький багато зробив для захисту єврейського населення краю. Відомий зарубіжний дослідник П. Мірчук відзначав: *«Митрополит Андрей Шептицький одиницький на всю окуповану гітлерівською Німеччиною Україну виступив відкрито в обороні єврейців. Як голова Української Католицької церкви він вислав листа до Гітлера й Гімлера, гостро протестуючи проти винищення єврейців. Окремим пастирським листом він заборонив під загрозою екскомунікації всім українцям брати участь в переслідуванні єврейців. Всім українським священикам, монахам і монахиням доручив помагати переслідуваним єврейцям і рятувати їх від смерті»*.

У 20—30-х роках між Галичиною і Закарпаттям встановилися досить тісні стосунки. Необхідно відзначити, що особливо цьому сприяв галицький митрополит Андрей Шептицький, який постійно акцентував увагу на тому, що галичани і закарпатці — це кровні брати, діти єдиної матері-України.

У 1922 році він здійснив поїздку до США і в Нью-Йорку зустрівся з представником Підкарпатської Русі за океаном о.Костянтин Рожковичем. Останній, будучи духовним управителем організації «Соединение», закликав до єдності закарпатців і галичан, бо, на його думку, *«се родні браття, один народ, одна церква, одна мова, одна пісня і однакова доля»*. Андрей Шептицький *«воззывал всех русинов до єдності, и тогда мы будем свободны, бо на свете є справедливость, яка мусить бути вимірена кождому народови...»* Так передавала газета «Свобода» (1922, 22 січня) слова митрополита. Додамо тіль-

ки, що вони не втратили своєї актуальності й сьогодні.

Саме «Свобода», яку очолював А.Волошин, зробила найбільший вклад у висвітлення діяльності галицького митрополита. На її шпальтах ми знаходимо цілий ряд матеріалів з цього приводу. Так, 15 грудня 1927 року у Львові проходила міжнародна конференція греко-католицького єпископату. Учасників її привітав і дав згоду взяти в ній участь митрополит Андрей. Коли аналогічна конференція проходила в Римі, то для участі в ній запросили Шептицького. Один з квітневих номерів газети (1936, 9 квітня), перераховуючи видатних місіонерів Галичини, називав серед них і Шептицького. На думку редакції, він *«вздовж і впоперек переїхав цілу Галичину, проповідуючи слово Божє...»*

«Свобода» в цілому ряді статей писала про велику і щире любов галичан до свого митрополита. Коли в Галичині святкували 30-ті роковини його діяльності, галичани вирішили *«поставити у Львові шпиталь»* на його честь. Газета писала, що *«для такої великої душі, такого пастира по серцю Ісуса найдостойніший дарунок ювілейний, дійсно шпиталь»*.

Андрей Шептицький уважно слідкував за подіями на Закарпатті. Для устійнення контактів він постійно мав у нашому краї своїх представників. Так, довіреною особою Шептицького на Закарпатті був хустський єпископ Діонізій Нярадій. Встановилися тісні контакти між А.Волошином і А.Шептицьким — двома відомими релігійними діячами того часу. Августин Штефан писав, що о.А.Волошин ще до першої світової війни двічі побував у Львові й мав розмови із Шептицьким.

Коли в жовтні 1938 року Закарпаття вибороло автономію, галицький митрополит 11 жовтня відбув Богослужіння у Храмі Святого Юра з приводу створення Підкарпатської держави й

уряду. 30 листопада А.Волошин одержав листа від митрополита Андрея Шептицького писав: «...Нехай Всевишній веде Ваші кроки і нехай наповнює Вас Божою премудрістю з неба, щоб Ви могли довірені Вам нарід доправити до повної свободи і всестороннього добробуту».

Наприкінці 30-х років політична ситуація в Галичині була надзвичайно складною, навіть вибуховою. Польські загарбники посилили жорстокий терор проти українців, що в свою чергу викликало до них ненависть у всьому цивілізованому світі і симпатії до справедливої боротьби галичан за автономні права. Становище українців Галичини стало настільки нестерпним, що митрополит А.Шептицький звернувся із своїм пастирським листом до світової громадськості. Лист був надрукований у «Новій свободі» і став, у деякій мірі, постійною темою для обговорення. У ньому говорилося: «Коло сто церков розібрано і розвалено. Много

замкнено. Деякі спалено рукою незнаних злочинців. У замкнених церквах і каплицях заборонені Богослужіння, і в них і поза ними. Між знищеними церквами є дорогоцінні пам'ятки церковної архітектури. Часто знищені і знаряддя релігійного культу. Людей змушували, іноді насильством, приймати католицьку віру у латинському обряді... Неповинних людей не раз бито та видаловано з їхніх осель. Навіть не вільно там учити катехізму й проповідувати у матерній мові людей».

Після публікації в «Новій свободі» цього листа одна за одною з'являються десятки статей про важке, безправне становище українського населення Галичини.

Подвижницькою працею митрополит Андрей Шептицький заслужив вічну пам'ять українського народу.

Микола ВЕГЕШ,
кандидат історичних наук,
член «Просвіти»

З ДУМОК МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Здобуйте собі Просвіту, мої Рідні Браття! Працюйте над нею усильно, цінить її! Тільки пам'ятайте, що справжня наука не може противитися науці Христа, — так як правда не може противитися правді! Бо наука не є прецінь нічим іншим, як лише пізнанням правди, а Христова наука якраз і є правдою.

Неморальний нарід сам себе віддає на певну загладу. Нечистота й п'янство — то страшне фізичне самогубство, то рак, що переходить з покоління в покоління! То гріхи, що часом іще й у десятому поколінні мстяться, об'являючись безсильністю, отупінням ума та різними недугами.

Браття мої Любі! Якщо любите своїх дітей і свій нарід, якщо дбаєте про щастя і здоров'я — то жийте морально! Не убивайте себе самих, не убивайте своїх дітей, не марнуйте своєю неморальністю основних, фізичних сил свого народу.

Християнин має любити всіх людей. Одначе, це зовсім не перешкоджає йому найпершою любов'ю любити свою родину і свою Батьківщину.

І як любов до ближнього не противиться любові до родини, так теж і не противиться любові до батьківщини.

Християнин може і повинен бути патріотом! Але його патріотизм не сміє бути ненавистю! І не сміє накладати обов'язків, які противилися б вірі! Те, що виглядало б на патріотизм, а на ділі було би ненавистю або противилося б вірі, не є справжнім патріотизмом.